

HET JAAR ROND met natuurlijke reststromen

In de provincie Zuid-Holland wemelt het van de natuurlijke reststromen zoals bermgras, riet, slib, snoeihout, bladafval en eendenkroos. Dit zijn belangrijke grondstoffen in een circulaire economie. In deze praatplaat zie je wat hier gedurende de seizoenen allemaal mee gebeurt. Binnen het vernieuwersnetwerk natuurlijke reststromen werken we met veel partijen aan het waardevol toepassen van reststromen. Doe je ook mee?

DE KERSTBOMEN GAAN AAN DE STRAAT

Wist je dat we in Nederland gemiddeld meer dan 2,5 miljoen kerstbomen per jaar kopen? Deze belanden allemaal op straat in januari, om vervolgens deels te worden gecomposteerd en verbrand. Maar we zoeken ook naar nog duurzamere toepassingen.

DE SCHAPEN WORDEN GESCHOREN

Dit voor de tweede maal dit jaar, de eerste ronde is in mei/juni. Schapen worden vaak ingezet als natuurlijke begrazers. En hun mest is weer goed voor de planten. Hun wol kan worden gebruikt voor kleding en isolatiemateriaal.

BOMEN SNOEIEN

Vanaf november kunnen een hoop soorten bomen gesnoeid worden, zoals knot-, lei- en fruitbomen. Het snoeihout wordt verbrand of bijvoorbeeld versnipperd en houtwallen of paden mee gemaakt.

JANUARI

WE BEGINNEN MET BAGGEREN

Zoveel mogelijk in de winter, om flora en fauna zo min mogelijk te storen. In landelijk gebied wordt het bagger op de kant gelegd en ingedroogd. In de steden wordt het bagger eerst afgevoerd. Bagger kunnen we hergebruiken in bijvoorbeeld geluidswallen.

DECEMBER

FEBRUARI

HET GROEISEIZOEN BEGINT

De temperaturen stijgen, en dat merken de planten. Zowel in de natuur als op het land gaan ze groeien. Deze cyclus wordt wel steeds vaker verstoord door klimaatverandering.

NOVEMBER

DE BODEM KRIJGT VEEL AANDACHT...

...want het groeiseizoen staat voor de deur. Dus geven we het voedingsstoffen uit bijvoorbeeld compost.

MAART

SSST... HIER BROEDEN DE VOGELS

Tussen half maart en half juli is het broedseizoen. Hier houden de maaiers zoveel mogelijk rekening mee.

DE BLAADJES VALLEN VAN DE BOMEN

Dit is goed voor het bodemleven, maar ook als schuilplaats voor egels en nuttige insecten. Op straat verzamelen we de bladeren vaak en kunnen ze omgezet worden tot compost.

OKTOBER

HOOI MAKEN

In het voorjaar wordt vaak het eerste jonge gras gemaaid (rond april) en dit wordt ingekuild. Het gras bevat veel energie en weinig structuur. In mei/juni wordt er gehooid. Hooi wordt aan melkvee gevoerd voor een hoge melkproductie. Wist je dat hooibalen tot wel 400 kilo kunnen wegen?

APRIL

Jaarlijks ontstaat er in Zuid-Holland 95 kiloton aan slootmaaisel, dat zijn bijna 16.000 volwassen olifanten aan gewicht.

MAAIEN VAN WATERGANGEN EN -KERINGEN

De tweede ronde in het jaar alweer. Wist je dat er tot wel tien verschillende maaieregimes zijn? Dit om de natuurwaarden zoveel mogelijk te behouden.

WE VERWIJDEREN EENDENKROOS EN GROTE WATERNAVELS

Waternavels houden van warmte en beginnen te groeien in de zomer. Het beste is dus om deze preventief te maaien. En van eendenkroos kun je nuttige dingen maken, zoals eendenkroostegels.

MEI

BOKASHI- WIE KENT HET NIE?

Dit is een Japanse methode om natuurlijk materiaal (zoals gras of etensresten) te fermenteren. Op huis, tuin en keukenschaal, maar ook steeds meer op grotere schaal door agrariërs. Na honderd dagen fermenteren is het klaar.

SEPTEMBER

WE RIJDEN DE BOKASHI UIT

Na honderd dagen fermenteren is de bokashi klaar en wordt deze op het land uitgereden.

AUGUSTUS

JUNI

JULI

ZOMERMAAIEN VAN HET RIETLAND

Dit gebeurt in relevante gebieden na het broedseizoen, om de natuur zo min mogelijk te verstoren. Rietbeheer is een kunst op zich. Riet is een kraamkamer en biedt voedsel voor veel soorten, maar woekert ook erg waardoor het kan verstikken.

MAAIEN VAN HET GRASLAND

De eerste maaironde start vanaf half juli. Veel mensen vinden de geur van vers gemaaid gras heerlijk. Maar wist je dat dit eigenlijk een noodsignaal is vanuit de plant, omdat deze wordt aangevallen? Toch is maaien belangrijk, o.a. om te zorgen dat genoeg licht de jonge grassprietten bereiken. Ecologisch bermbeheer wordt steeds belangrijker. Nu wordt het vaak achtergelaten, maar voor de biodiversiteit kan het beter zijn het weg te halen (verschralen). Daarna kun je er bijv. papier mee maken en er wordt ook ontwikkeld op bioraffinage, waarbij de eiwitten eruit worden gehaald.

Alleen al het bermgras in Zuid-Holland zorgt voor jaarlijks een kleine 50 kiloton aan maaisel.

Dit papier is gemaakt van Zuid-Hollands gras van het Bijenlandschap.

